

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне па адукацыі
ў галіне культуры і мастацтваў

РЭЖЫСУРА СВЯТ

*Тыпавая вучэбная праграма
для ўстаноў вышэйшай адукацыі
па спецыяльнасці 1-17 01 05 Рэжысура свят (па напрамках),
напрамку спецыяльнасці 1-17 01 05-01 Рэжысура свят
(народныя)*

Мінск
БДУКМ
2013

Складальнікі:

П. А. Гуд, загадчык кафедры рэжысуры абрадаў і свят установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат гістарычных навук, прафесар;

В. Л. Гуцько, старшы выкладчык кафедры рэжысуры абрадаў і свят установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат культуралогіі;

А. Я. Камінскі, старшы выкладчык кафедры рэжысуры абрадаў і свят установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

Рэцэнзенты:

кафедра рэжысуры ўстановы адукацыі «Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў»;

Н. В. Осіпава, галоўны рэжысёр канцэртных залаў Беларускай дзяржаўнай ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармоніі

Рэкамендавана да зацвярджэння ў якасці тыпавой:

кафедрай рэжысуры абрадаў і свят установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 1 ад 28.08.2012 г.);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 1 ад 24.09.2012 г.);

секцыяй па спецыяльнасці 1-17 01 05 Рэжысура свят (па напрамках) навукова-метадычнага савета па мастацтве тэатра, кіно, радыё, тэлебачання і рэжысуры свят Вучэбна-метадычнага аб'яднання па адукацыі ў галіне культуры і мастацтваў (пратакол № 1 ад 10.10.2012 г.)

Адказны за рэдакцыю *В. Б. Кудласевіч*

Адказны за выпуск *В. Л. Гуцько*

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Тыпавая вучэбная праграма «Рэжысура свят» распрацавана для ўстаноў вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту па спецыяльнасці 1-17 01 05 Рэжысура свят (па напрамках), напрамку спецыяльнасці 1-17 01 05-01 Рэжысура свят (народныя).

Актуальнасць вывучэння дысцыпліны абумоўлена фундаментальнай роляй рэжысёрскіх ведаў у фарміраванні прафесійнага светапогляду будучых спецыялістаў; неабходнасцю пераемнасці гістарычнага вопыту, назапашанага мастацтвам рэжысуры свят, набыццём прафесійных уменняў і навыкаў у творчай арганізацыі разнажанравых святочных дзействаў. Вучэбная дысцыпліна «Рэжысура свят» прадугледжвае выкладанне творчых аспектаў увасаблення свята з улікам тэарэтычных дасягненняў айчыннай і замежнай рэжысуры, этналогіі, фалькларыстыкі, мастацтвазнаўства з выкарыстаннем значнага навукова-метадычнага матэрыялу: манаграфій, навукова-папулярных прац, метадычных дапаможнікаў і публікацый па асобных праблемах творчага ўвасаблення свята. Засваенне дысцыпліны «Рэжысура свят» абапіраецца на веды, уменні і навыкі студэнтаў, атрыманыя пры вывучэнні курсаў «Асновы драматургіі і сцэнарнага майстэрства», «Моўнае дзеянне ў свяце», «Мастацка-дэкаратыўнае вырашэнне свята», «Музычна-шумавое вырашэнне свята» і інш. Выкладанне дысцыпліны дазваляе ў поўнай меры сфарміраваць у студэнтаў глыбокія веды і практычныя навыкі для пошукаў шляхоў вырашэння творчых праблем увасаблення святочных дзействаў. Сучаснае свята разглядаецца як сукупнасць разнажанравых форм, таму будучаму рэжысёру неабходна засвоіць мадэлі творчай арганізацыі розных структурных кампанентаў свята.

Асноўная *мэта* дысцыпліны «Рэжысура свят» – набыццё студэнтамі сістэмы ведаў, практычных навыкаў і ўменняў па розных аспектах творчай задумы, распрацоўцы і ўвасабленні свята як комплексу абрадава-рытуальных, тэатралізаваных і масава-гульнявых дзействаў.

Мэтавая накіраванасць дысцыпліны абумоўлівае вырашэнне кола *задач*:

– раскрыць агульнатэарэтычныя палажэнні свята і спецыфіку рэжысуры яго разнажанравых элементаў;

- выявіць рэгіянальныя, тэрытарыяльныя і мясцовыя асаблівасці беларускіх свят і ствараць на іх аснове спецыфічныя гульнявыя комплексы кожнага канкрэтнага свята;

- разгледзець творчую арганізацыю свята і яго разнажанравыя структурныя кампаненты ў якасці асобных тыпаў святочнай дзейнасці;

- вызначыць шляхі стварэння і развіцця новых свят на аснове культурнай пераемнасці, мастацка-гістарычнага вопыту беларускага народа;

- фарміраваць мастацкую свядомасць будучых спецыялістаў – рэжысёраў свят.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен *ведаць*:

- абрадава-рытуальны круг, яго ролю ў жыцці грамадства;
- генезіс, сімваліку і семантыку беларускіх рытуалаў, звычаяў і абрадаў;

- асаблівасці рэжысуры народнага абраду ў закрытым памяшканні і на вольным паветры;

- методыку распрацоўкі і ўвасаблення сюжэтна-гульнявых і конкурсных праграм, ролевых гульняў;

- методыку дэталёвай фальклорна-этнаграфічнай распрацоўкі абраду і свята;

- традыцыі і навацыі ў творчай арганізацыі свят, новыя напрамкі развіцця сучаснай святочнай культуры Беларусі, асаблівасці рэжысуры свят і фестываляў народнай творчасці, свята горада, вёскі;

- агульныя заканамернасці рэжысуры гульнявых праграм, традыцыйных абрадаў, тэатралізаваных нумароў, прадстаўленняў, відовішчаў і свят рознатэматычнай накіраванасці;

- асаблівасці рэжысуры тэатралізаванага прадстаўлення ў народным свяце і тэатралізаванага прадстаўлення як сцэнічнай формы ўвасаблення абраду, спецыфіку рэжысуры разнажанравых структурных кампанентаў свята;

- методыку распрацоўкі рэжысёрскага праекта свята і работы па яго ўвасабленні.

Набыццё ведаў ажыццяўляецца ў непасрэднай сувязі з фарміраваннем прафесійных здольнасцей, таму студэнт павінен *умець*:

- увасабляць народны абрад на аснове мясцовых традыцый у закрытым памяшканні і на вольным паветры;

- увасобіць спецыфічны гульнявы комплекс кожнага канкрэтнага свята каляндарнага цыкла, сямейна-бытавога традыцыйнага абраду, сучасных сюжэтна-гульнявых і конкурсных праграм, ролевых гульняў;

- валодаць прафесійнымі якасцямі вядучага гульні;

- выкарыстоўваць тэарэтычныя веды і практычныя навыкі для назапашвання пазітыўнага вопыту абрадава-рытуальнага комплексу беларусаў у сучаснай святочнай культуры;

- ствараць сцэнарна-рэжысёрскую распрацоўку абраду і рытуалу на аснове выкарыстання фальклорна-этнаграфічнага матэрыялу;

- валодаць практычнымі навыкамі рэжысуры і выканальніцкага майстэрства, спосабамі ўкаранення разнастайных сродкаў мастацкай выразнасці ў працэс стварэння святочных форм, метадамі рэжысёрскага аналізу мастацкіх твораў, прыёмамі творчага мантажу дакументальнага і мастацкага матэрыялу, увасаблення розных форм і жанраў мастацтва ў кампазіцыйна завершаную масавую святочную форму;

- рэалізаваць сваю мастацкую задуму і арганізаваць мастацка-творчы працэс па стварэнні розных тэатралізаваных або святочных форм;

- праяўляць высокае прафесійнае майстэрства ва ўсіх галінах рэжысёрскай і выканальніцкай дзейнасці, дэманстраваць упэўненасць у валоданні рэжысёрска-пастановачнай тэхналогіяй, веданне гістарычных і сучасных тэхналагічных працэсаў у стварэнні тэатралізаваных і іншых святочных форм, правядзенні даследчай дзейнасці;

- распрацаваць рэжысёрскі праект свята;

- здзяйсняць сувязь з творчымі, гаспадарчымі, арганізацыйнымі і фінансавымі структурамі, якія ўдзельнічаюць у падрыхтоўцы свята, і ажыццяўляць кантроль усіх відаў работ па арганізацыі і ўвасабленні свята.

Метады і тэхналогіі навучання. Дысцыпліна «Рэжысура свят» мае тэарэтычную і практычную накіраванасць, прадугледжвае вывучэнне тэхналогій увасаблення гульнявой праграмы, абраду, эстраднага нумара, тэатралізаванага прадстаўлення, свята на аснове дзейснага аналізу і вобразнага вырашэння. Пры вывучэнні дысцыпліны прапануецца сукупнасць метадаў – агульнатэарэтычныя (аналіз навукова-метадычных, мастацкіх крыніц і іх сінтэз у сцэнічным увасабленні), сацыя-

лагічныя (этнаграфічныя назіранні свят, гутаркі з носьбітамі фальклору, інтэрв'юіраванне ўдзельнікаў свята), гульнявыя (ролевыя гульні, дыскусіі, «генерацыя ідэй»), візуальныя (ілюстрацыя, дэманстрацыя, відэарад) і інш.

Для больш глыбокага засваення матэрыялу, акрамя аўдыторных заняткаў, праграма прадугледжвае самастойную работу студэнтаў: знаёмства з літаратурнымі, вусна-паэтычнымі і гратэскавымі творамі; запіс фанаграм нумара, прадстаўлення, свята; выбар, падбор або набыццё касцюмаў, абутку, галаўных убораў, парыкоў, рэквізіту, бутафорыі і мэблі для нумара, прадстаўлення, свята; падрыхтоўка мастацка-дэкаратыўнага афармлення; падрыхтоўка выпісак на касцюмы, бутафорыю, рэквізіт, мэблю, грим, музычную і светлавую партытуры; распрацоўка ўсіх этапаў работы над пастановачным планам прадстаўлення і рэжысёрскім праектам свята для абмеркавання на практычных і індывідуальных занятках; азнаямленне з работай мастацка-пастановачных груп канцэртных залаў, міжнародных, рэспубліканскіх, абласных і гарадскіх фестываляў, свят, прадстаўленняў; прагляд і аналіз эскізаў, малюнкаў, кіна-, відэаматэрыялаў з запісамі свят для розных узроставых катэгорый насельніцтва, рэжысёрскіх праектаў свят, распрацаваных прафесійнымі рэжысёрамі і студэнтамі-дыпломнікамі; непасрэдна ўдзел у арганізацыі і правядзенні святочных дзействаў разнажанравай накіраванасці.

У адпаведнасці з тыпавым вучэбным планам на вывучэнне дысцыпліны «Рэжысура свят» адведзена 1142 гадзіны, з якіх 656 гадзін – аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін: 34 гадзіны – лекцыйныя заняткі, 488 гадзін – практычныя заняткі, 26 гадзін – семінарскія, 108 гадзін – індывідуальныя заняткі.

Рэкамендаваныя формы кантролю ведаў студэнтаў – залікі і экзамены.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Раздзелы і тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				
	усяго	лекцыі	практыч.	семінар.	індывід.
Уводзіны	2	2			
Раздзел I. Беларускія народныя гульні					
<i>Тэма 1.</i> Гульня ў структуры сучаснага свята	8	2	6		
<i>Тэма 2.</i> Методыка правядзення гульняў	8	2	6		
<i>Тэма 3.</i> Распрацоўка сцэнарыяў гульнявых праграм	12	2	6		4
<i>Тэма 4.</i> Прафесійныя якасці вядучага гульні. Роля вядучага як арганізатара гульні	6		6		
<i>Тэма 5.</i> Кампазіцыйная пабудова гульнявой праграмы	6		6		
<i>Тэма 6.</i> Прыёмы актывізацыі і дэактывізацыі ўдзельнікаў гульнявой праграмы	6		6		
<i>Тэма 7.</i> Пастаноўка гульнявой праграмы	14		8		6
<i>Тэма 8.</i> Народныя святачны каляндар сучаснай Беларусі	9	1	8		
<i>Тэма 9.</i> Традыцыйныя зімовыя ігрышчы беларусаў	7	1	6		
<i>Тэма 10.</i> Абрадавыя і пазаабрадавыя гульнявыя дзеянні веснавых свят народнага календара	7	1	6		
<i>Тэма 11.</i> Гульні беларускага Купалля	7	1	6		
<i>Тэма 12.</i> Народныя забавы кірмашу	6		6		
<i>Тэма 13.</i> Актывізацыя ўдзельнікаў свята праз гульнявыя дзеянні	6		6		
<i>Тэма 14.</i> Арганізацыя пазаабрадавых гульнявых дзействаў народнага календара	6		6		
<i>Тэма 15.</i> Рэгіянальныя гульні Беларусі	6		6		
<i>Тэма 16.</i> Прагляд і аналіз відэазапісаў сюжэтна-гульнявых праграм	6		6		
<i>Тэма 17.</i> Ідэйна-тэматычная аснова сцэнарыя гульнявой праграмы	6		6		
<i>Тэма 18.</i> Эксплікацыя гульнявой праграмы	6		6		
<i>Тэма 19.</i> Сюжэтна-вобразная структура гульнявой праграмы	6		6		
<i>Тэма 20.</i> Музычнае афармленне, мастацка-дэкаратыўнае і моўнае вырашэнне гульнявой праграмы	6		6		
<i>Тэма 21.</i> Сцэнарна-рэжысёрская распрацоўка гульнявой праграмы	6		6		
Раздзел II. Рэжысура традыцыйнага абраду					
<i>Тэма 22.</i> Абрады і іх роля ў жыцці грамадства і асобы	42	2	34		6

<i>Тэма 23.</i> Рэжысёрская распрацоўка і ўвасабленне абраду ў закрытым памяшканні	42	2	34		6
<i>Тэма 24.</i> Асаблівасці рэжысуры народнага абраду на вольным паветры	54	2	46		6
Раздзел III. Рэжысура канцэртнага і тэатралізаванага нумара					
<i>Тэма 25.</i> Мастацкая структура нумара	12	2	10		
<i>Тэма 26.</i> Музычныя нумары, вакальна-інструментальныя мініяцюры	14		10		4
<i>Тэма 27.</i> Стварэнне нумара на аснове народнай песні, прыпеўкі	14		10		4
<i>Тэма 28.</i> Пластыка-харэаграфічны нумар у структуры прадстаўлення	14		10		4
<i>Тэма 29.</i> Нумары размоўнага жанру	14		10		4
<i>Тэма 30.</i> Стварэнне нумара на аснове літаратурнай крыніцы, твора вусна-паэтычнай творчасці	14		10		4
<i>Тэма 31.</i> Эстрадна-цыркавыя нумары	14		10		4
<i>Тэма 32.</i> Арыгінальны нумар на аснове гратэскавых форм	18	2	12		4
<i>Тэма 33.</i> Стварэнне парадыйнага ляльнага нумара	24		20		4
<i>Тэма 34.</i> Планіровачнае вырашэнне дзейства	14		10		4
<i>Тэма 35.</i> Рэжысёрская распрацоўка нумара	14		10		4
<i>Тэма 36.</i> Пастановачная работа па ўвасабленні нумара	26		20		6
Раздзел IV. Тэатралізаванае прадстаўленне					
<i>Тэма 37.</i> Тэатралізаванае прадстаўленне як структурная адзінка свята	30	2	22		6
<i>Тэма 38.</i> Тэатралізаванае прадстаўленне як сцэнічная форма ўвасаблення абраду	30	2	22		6
<i>Тэма 39.</i> Тэатралізаванае прадстаўленне на аснове падрыхтаваных нумароў	34	2		26	6
Раздзел V. Рэжысура масавых свят					
<i>Тэма 40.</i> Новыя напрамкі сучаснай святочнай культуры Беларусі	16	2	12		2
<i>Тэма 41.</i> Рэжысура свят і фестываляў, асаблівасці рэжысуры свята горада і вёскі	14	2	10		2
<i>Тэма 42.</i> Методыка распрацоўкі рэжысёрскага праекта свята	15	2	10		3
<i>Тэма 43.</i> Пастаноўка свята	14		10		4
<i>Тэма 44.</i> Праблемы рэжысуры сучаснага свята	8		6		2
<i>Тэма 45.</i> Рэжысёрская распрацоўка масавага свята на адкрытай прасторы	13		10		3
Разам...	656	34	488	26	108

ЗМЕСТ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Уводзіны

Мэта і задачы дысцыпліны. Паняцце «свята» ў навуковых крыніцах. Свята і яго месца ў духоўным жыцці грамадства. Канцэпцыі паходжання свята. Тыпалогія свят. Агульныя і адметныя рысы тэатралізаванага свята і тэатралізаванага прадстаўлення. Суадносіны асноўных паняццяў, звязаных са святам: традыцыя, абрад, цырыманіял, рытуал. Адрозненне свята ад іншых відаў мастацтва. Творчыя праблемы рэжысуры сучаснага свята.

Раздзел I. Беларускія народныя гульні

Тэма 1. Гульня ў структуры сучаснага свята

Разгляд тэрміна «гульня». Асноўныя прыкметы гульні. Умовы стварэння гульнявой атмасферы. Прынцыпы стварэння гульнявой праграмы. Тыпалогія беларускіх народных гульняў. Разнастайнасць сучаснай тыпалогіі гульняў.

Тэма 2. Методыка правядзення гульняў

Узроставыя асаблівасці правядзення гульняў для дзяцей і падлеткаў. Этапы развіцця пазнавальнай актыўнасці. Афектыўнае ўспрыманне рэчаіснасці. Здольнасць тлумачыць умовы гульні для дзіцячага разумення. Разгляд беларускіх дзіцячых гульняў па запісах этнографіі XIX стагоддзя.

Тэма 3. Распрацоўка сцэнарыяў гульнявых праграм

Мастацкае бачанне свету як асноўны элемент асобы рэжысёра. Імкненне да крытыкі ідэй. Пошук сюжэта гульнявой праграмы. Тэхналогіі творчага мыслення. Апісанне месца дзеяння. Падбор гульняў – падзейны рад. Падбор тэматычных прызоў для ўзнагароджання пераможцаў.

Тэма 4. Прафесійныя якасці вядучага гульні.

Роля вядучага як арганізатара гульні

Гульнявыя мізансцэны і месцазнаходжанне вядучага. Умовы прыцягнення ўвагі глядачоў да падзей на гульнявой пляцоўцы. Вядучыя гульнявых праграм: касцюм, паводзіны і моўнае дзеянне.

Тэма 5. Кампазіцыйная пабудова гульнявой праграмы

Экспазіцыя гульнявой праграмы – стварэнне адпаведнай гульнявой атмасферы. Сюжэтная лінія як форма ўвасаблення ідэі рэжысёра. Персанажы як носьбіты эмацыянальнага зерня. Кульмінацыя – вызначэнне пераможцаў. Фінал – узнагароджанне лепшых.

Тэма 6. Прыёмы актывізацыі і дэактывізацыі ўдзельнікаў гульнявой праграмы

Неабходнасць эфектыўнага запрашэння людзей да ўдзелу ў гульнях. Прыёмы свядомай і бессвядомай актывізацыі гледачоў на свяце. Разгляд выпадкаў для дэактывізацыі ўдзельнікаў.

Тэма 7. Пастаноўка гульнявой праграмы

Этапы распрацоўкі сцэнарыя гульнявой праграмы. Работа над эксплікацыяй і тэкстам сцэнарыя гульнявой праграмы. Рэпетыцыі ў «выгарадках» – вызначэнне спаборніцтва ў гульнях, удакладненне тэкстаў вядучых, дзеянняў памочнікаў. Тэхнічныя рэпетыцыі – падбор музычнага суправаджэння, кадраў відэапраекцыі. Зводныя рэпетыцыі. Генеральны прагон. Удакладненне слабых бакоў гульнявой праграмы.

Тэма 8. Народныя святочныя каляндары сучаснай Беларусі

Тэндэнцыі развіцця святочных мерапрыемстваў. Традыцыйныя каляндарныя святы і новыя святочныя формаўтварэнні. Месца гульнявых праграм і гульнявых блокаў у сучасных святах Беларусі.

Тэма 9. Традыцыйныя зімовыя ігрышчы беларусаў

Карнавальныя традыцыі каляднага ігрышча. Калядныя гульні ў закрытым памяшканні: рэгіянальныя асаблівасці правядзення («Жаніцьба Цярэшкі», «Яшчар», «Халімон»). Выраб калядных касцюмаў, масак, рэквізіту. Калядныя ігрышчы на вольным паветры – «Цягнуць Каляду на дуба», «Кола», «Конікі». Асаблівасці правядзення рэгіянальных гульняў «Слуп», «Перацягванне каната», «Ледзяны конус», «Катанне з гор». Гульнявы характар абрадавых масленічных вяселляў і пахаванняў.

*Тэма 10. Абрадавыя і пазаабрадавыя гульнявыя дзеянні
веснавых свят народнага календара*

Магічны сэнс веснавых гульняў і ігрышчаў (гойданне на арэлях, валачэнне калодкі, гульні з яйкам, сёмушная варажба з вянкамі). Рэгіянальныя асаблівасці правядзення веснавых абрадавых гульняў – «Тураўскі карагод», «Ваджэнне стралы», варажба з бярозай.

Тэма 11. Гульні беларускага Купалля

Традыцыйныя купальскія абрадава-гульнявыя дзеянствы – збор удзельнікаў на свята, шэсце па вёсцы. Варажба на зеляніне. Тэатралізаваныя купальскія гульні – «Марусіначка», «Выбар пары». Вогненныя дзеянствы – парныя і асобныя пераскокванні праз вогнішча, купальская варажба з вянкамі, выкраданне купальскага агню. Пошук папараць-кветкі як масавае гульнявое дзеянне. Наладжванне танцавальных збораў як адметная рыса кантрактавых купальскіх кірмашоў.

Тэма 12. Народныя забавы кірмашу

Агульнанацыянальныя рысы і адметныя асаблівасці агульнанародных і кантрактавых кірмашоў. Тыпалогія гульнявых дзеянняў беларускага кірмашу. Кірмашовыя латарэі – латарэя-рулетка, латарэя па спісе, сельскагаспадарчая латарэя. Гульнявыя атракцыёны і спартыўныя забавы.

*Тэма 13. Актывізацыя ўдзельнікаў свята
праз гульнявыя дзеянні*

Дыялог як форма звароту да асобы гледача. Яскравасць падзеі – адзін з важных прыкладаў актывізацыі гледачоў. Апытанне гледачоў. Правакаванне дзеянняў гледачоў – падарункі, «шчаслівае месца», латарэя. Падзея – дыялог – выхад гледача на сцэну.

*Тэма 14. Арганізацыя пазаабрадавых гульнявых дзеянняў
народнага календара*

Рэжысёрская распрацоўка гульнявой праграмы – сукупнасць традыцыйных і рэгіянальных гульняў, прымеркаваных да святочнага мерапрыемства. Адбор і прасторавае вырашэнне гульняў.

Тэма 15. Рэгіянальныя гульні Беларусі

Падзел тэрыторыі сучаснай Беларусі на этнаграфічныя рэгіёны. Гульні, якія характэрны для кожнага рэгіёна, іх умовы правядзення і апісанне дзеяння.

Тэма 16. Прагляд і аналіз відэазапісаў сюжэтна-гульнявых праграм

Вобразны рад у прэзентацыі гульнявых праграм. Разнастайныя фарматы, іх асаблівасці. Выкарыстанне мультымедыя ў гульнявых мэтах. Вызначэнне кульмінацыйных падзей.

Тэма 17. Ідэйна-тэматычная аснова сцэнарыя гульнявой праграмы

Два варыянты напісання сцэнарыя гульнявой праграмы. Першы варыянт – выбар тэмы, ідэі і звышзадачы гульнявой праграмы, затым падбор гульняў, якія будуць суадносіцца з выбранай тэматыкай гульнявой праграмы. Другі варыянт напісання сцэнарыя – падбор гульняў, а на іх аснове выбар тэмы, ідэі і звышзадачы гульнявой праграмы.

Тэма 18. Эксплікацыя гульнявой праграмы

Экспазіцыя – арганізацыя гульнявой прасторы, фарміраванне каманд. Завязка – тлумачэнне ўмоў гульні. Развіццё дзеяння – пабуджэнне да гульнявога дзейства, актывізацыя гледачоў да ўдзелу ў гульнях, кіраванне гульнявым працэсам. Кульмінацыя – дасягненне гульнявой мэты. Фінал – узнагароджанне пераможцаў.

Тэма 19. Сюжэтна-вобразная структура гульнявой праграмы

Сцэнарна-рэжысёрскі ход – сродак, які злучае разнастайныя гульні ў адной праграме. Магчымыя варыянты сцэнарна-рэжысёрскага ходу – падарожжа, зварот у мінулае, сустрэча людзей з процілеглымі поглядамі, барацьба за ўладаранне. Аснова кожнага сюжэта – канфлікт. Выбар вобразаў гульнявой праграмы – эмацыянальная значнасць для гледачоў і выканаўцаў.

Тэма 20. Музыкае афармленне, мастацка-дэкаратыўнае і моўнае вырашэнне гульнявой праграмы

Стварэнне святочнай атмасферы ў гульнявой праграме. Лейтматыў і фонавая музыка, асаблівасці падбору музыкага

рада. Асаблівасці маўлення. Метады дакладнага тлумачэння ўмоў гульні для ўдзельнікаў. Распрацоўка рэквізіту і выбар прызоў.

*Тэма 21. Сцэнарна-рэжысёрская
распрацоўка гульнівай праграмы*

Падзел святочнага асяроддзя на зоны дзеяння. Прасторавыя і архітэктурныя адметнасці зоны дзеяння. Табліца гульні. Каштарыс гульнівай праграмы. Разгляд прыкладаў табліц гульні і каштарыса з розных свят беларускага народнага календара.

Раздел II. Рэжысура традыцыйнага абраду

Тэма 22. Абрады і іх роля ў жыцці грамадства і асобы

Паняцце «абрад». Асноўныя элементы абраду. Генезіс абрадаў і іх сацыяльная роля. Гістарычная эвалюцыя зместу, форм, тыпаў і функцый абрадаў. Структурныя элементы рытуальна-абрадавых комплексаў земляробчага календара. Маскіраванне і абрадавае пераапрацаванне. Сямейна-бытавая абраднасць беларусаў. Рэлігійныя абрады, іх сімвалічная і практычная значнасць. Грамадскія і дзяржаўныя абрады.

*Тэма 23. Рэжысёрская распрацоўка і ўвасабленне абраду
ў закрытым памяшканні*

Рэжысёрскі аналіз народнага абраду. Рэжысёрскае бачанне абрадавага дзейства (рэжысёрскае асваенне сцэнарыя абраду). Работа рэжысёра з мастаком над мастацка-дэкаратыўным вырашэннем абраду. Работа рэжысёра над музычным вырашэннем абрадава-рытуальных дзеянняў. Пластыка-харэаграфічнае вырашэнне абраду. Работа рэжысёра над словам і мовай у абрадзе. Этапы пастановачнай работы па ўвасабленні абраду.

Сучасная практыка правядзення абрадаў у розных раёнах Беларусі. Фальклорна-этнаграфічная распрацоўка абраду ў закрытым памяшканні на аснове народных традыцый выбранага этнаграфічнага рэгіёна. Збор і апрацоўка вусна-паэтычнага, музычнага і пластыка-харэаграфічнага матэрыялу, стварэнне сцэнарыя і пастановачнага плана абрадавага дзейства, выраб дэкарацый, касцюмаў, рэквізіту і бутафорыі, правядзенне рэпетыцый і паказ абраду.

*Тэма 24. Асаблівасці рэжысуры народнага абраду
на вольным паветры*

Знаёмства з народнымі традыцыямі творчай арганізацыі абрадаў на вольным паветры, рознымі прыёмамі актывізацыі ўдзельнікаў, мастацка-вобразным вырашэннем дзействаў, спецыфікай пластычнай культуры. Фальклорна-этнаграфічная распрацоўка абраду каляндарнага цыкла на аснове вывучэння этнаграфічных і літаратурных крыніц, аналізу сцэнарнага фонду па вызначанай тэматыцы і трансфармацыі абрадава-рытуальных дзеянняў у розных плынях традыцыйнай культуры. Сцэнарна-рэжысёрская распрацоўка абраду на вольным паветры з улікам агульнанацыянальных, рэгіянальных і мясцовых традыцый яго вобразна-сімвалічнага, музычнага і пластычнага ўвасаблення. Цыкл рэжысёрска-пастановачных і арганізацыйных работ па падрыхтоўцы і правядзенні абраду на вольным паветры.

**Раздзел III. Рэжысура канцэртнага
і тэатралізаванага нумара**

Тэма 25. Мастацкая структура нумара

Паняцце «нумар». Нумар як адзінка тэатралізаванага прадстаўлення. Тыпалогія канцэртных нумароў. Рэжысёрскі нумар. Структура сцэнічнага эцюда, канцэртнага нумара і мініяцюры. Адрозненні і агульныя выразныя сродкі і элементы ў сцэнічных творах.

*Тэма 26. Музычныя нумары,
вакальна-інструментальныя мініяцюры*

Камедыйны канфлікт. Наяўнасць камедыйных вобразаў (Белы і Рыжы). Прафесійнае валоданне інструментам як характэрныя рысы музычнай клаўнады.

*Тэма 27. Стварэнне нумара
на аснове народнай песні, прыпеўкі*

Народная песня як абавязковы кампанент традыцыйных і сучасных свят каляндарнага цыкла. Стварэнне камедыйных нумароў на фальклорным матэрыяле. Вытокі прыпевак – гульні-танцы, карагоды, дзейнасць скамарохаў.

*Тэма 28. Пластыка-харэаграфічны нумар
у структуры прадстаўлення*

Характэрныя асаблівасці харэаграфічнай мініяцюры, эстраднага танца, сімфанічнага танца, пантамімы.

Тэма 29. Нумары размоўнага жанру

Тыпы размоўнага жанру і іх асаблівасці (фельетон, канферанс, інтэрмедыя, сцэнка, скетч, расказ). Тыпы нумароў музычна-размоўнага жанру: куплет, шансанетка, прыпеўка, музычны фельетон.

*Тэма 30. Стварэнне нумара на аснове літаратурнай крыніцы,
твора вусна-паэтычнай творчасці*

Шляхі пераводу літаратурнага, вусна-паэтычнага матэрыялу ў сцэнічны твор (легенды, паданні, байкі, песні). Этапы рэжысёрскай распрацоўкі і даследавання літаратурнай крыніцы, вусна-паэтычнага твора. Музычнае вырашэнне нумара. Мастацка-дэкаратыўнае вырашэнне нумара. Пластычнае вырашэнне нумара. Арганізацыя рэпетыцыйнага працэсу. Этапы інсцэнізацыі песні. Асаблівасці рэжысуры нумара на эстрадзе і ў тэатралізаваным прадстаўленні.

Тэма 31. Эстрадна-цыркавыя нумары

Тыпы эстрадна-цыркавых нумароў: эквілібрыстыка, жангліраванне, ілюзіён, клаўнада, эксцэнтрыка, акрабатыка і інш.

Тэма 32. Арыгінальны нумар на аснове гратэскавых форм

Паняцце «гратэск», гісторыя яго ўзнікнення і развіцця. Алегарычная пантаміма, скульптура, жывапіс, байка, верш. Гратэскавы метады пабудовы вобразаў у міфалогіі і мастацтве народаў свету. Месца гратэску ў нумары.

Алегарычная пантаміма як першааснова гратэскавых пластычных форм. Паняцце «алегорыя». Стварэнне пантамімічнага нумара на аснове алегарычнай скульптуры. Пластычная алегорыя і жывапіс. Клаўнада як асобная форма гратэску. Роля імправізацыі ў пастаноўцы нумара клаўнады. Шляхі пошуку рэжысёрскага вырашэння байкі. Гратэск у паэтычнай структуры верша. Патрабаванні да нараджэння і пабудовы гратэску ў пластычным адлюстраванні верша.

Тэма 33. Стварэнне парадыйнага лялечнага нумара

Вытокі лялечнага тэатра. Беларуская батлейка як тып народнага відовішча. Прынцыпы пабудовы лялечных жанравых сцэн у адзіную кампазіцыю. Групавая партрэтная пародыя на канкрэтную асобу, зборная пародыя на групу людзей, пародыя на сюжэт.

Тэма 34. Планіровачнае вырашэнне дзейства

Паходжанне, этымалогія назвы і гісторыя мізансцэны. Прызначэнне мізансцэны. Галоўныя і другарадныя кампаненты мізансцэны. Сюжэт і мізансцэна. Канфлікт і мізансцэна. Кампазіцыйная пабудова мізансцэны. Цэнтр мізансцэнічнай кампазіцыі. Шлях да мізансцэны. Спосабы запісу мізансцэн. Віды і характарыстыка мізансцэн розных відаў, іх выразных магчымасцей і недахопаў. Улік асаблівасцей успрымання мізансцэны гледачамі. Асаблівасці работы рэжысёра над масавай мізансцэнай. Мізансцэна і тэмпарытм.

Тэма 35. Рэжысёрская распрацоўка нумара

Літаратурная, вусна-паэтычная, гратэскавая формы як першаасновы нумара. Крытэрыі выбару твора. Раскрыццё актуальнасці і сацыяльнай значнасці, высокай мастацкай якасці твора, наяўнасці ў ім значных падзей, канфліктнай асновы, яркіх характараў і іх учынкаў, яскравых выразных сродкаў (слова, музыка, пластыка). Аналіз відэазапісаў нумароў, створаных студэнтамі старшых курсаў. Рэжысёрскі аналіз твора. Рэжысёрская інтэрпрэтацыя твора. Сцэнарна-рэжысёрская распрацоўка дзейства.

Тэма 36. Пастановачная работа на ўвасабленні нумара

Застольны перыяд як пачатковы этап творчага ўвасаблення нумара. Раскрыццё агульных мастацкіх рыс будучага нумара. Тэма і ідэя. Чытанне літаратурнага сцэнарыя або інсцэнізацыі твора, размяркоўванне роляў паміж выканаўцамі. Рэжысёрская характарыстыка дзеючых асоб. Чытанне сцэнарыя па ролях. Вызначэнне сэнсу ўчынкаў кожнага персанажа, яго адносін да падзей, канфлікту і іншых персанажаў, раскрыццё падтэксту, унутранага маналога і другога плана дзеючых асоб. Планіровачныя рэпетыцыі ў прадметным асяроддзі (сталы, крэсла, лавы і г.д.), якія ўмоўна мадэліруюць мастацка-дэкаратыўнае

афармленне будучага нумара. Мантажная рэпетыцыя як тэхнічнае рашэнне нумара. Вызначэнне месцаў размяшчэння ўсіх відаў тэхнічнай апаратуры. Тэхнічнае вырашэнне і пастаноўка гукавога і светлавога абсталявання нумара. Удакладненне месца, часу і спосабаў тэхнічных перастановак. Агляд мастацка-дэкаратыўнага афармлення ў поўным аб'ёме касцюмаў і грыву персанажаў на фоне святла. Тэхнічныя прагоны нумара пад фанаграму. Прагон нумара як сінтэз яго творчых і тэхнічных кампанентаў. Карэкцыя дзеянняў творчых і тэхнічных выканаўцаў. Генеральная рэпетыцыя нумара як завяршальны этап работы рэжысёра над нумарам, прагон дзейства з усімі дадатковымі сродкамі выразнасці. Карэкціровачная рэпетыцыя як улік выказаных заўваг і выпраўленне выяўленых недахопаў. Задача і паказ нумара перад глядачамі.

Раздел IV. Тэатралізаванае прадстаўленне

Тэма 37. Тэатралізаванае прадстаўленне як структурная адзінка свята

Прадстаўленне-відовішча як цэнтральная частка свята, яго адметныя рысы і выразныя сродкі. Гісторыя развіцця тэатралізаваных відовішчаў і прадстаўленняў. Тыпалогія прадстаўленняў. Тэатралізаванае прадстаўленне ў сучасных святах на аснове твораў вусна-паэтычнай народнай творчасці, гістарычных падзей, абрадавага дзеяння, жыццёвага факта ці падзеі. Тэатралізацыя як арганізацыя дакументальнага, вусна-паэтычнага і мастацкага матэрыялаў па законах драматургіі. Асноўныя этапы работы над стварэннем тэатралізаванага прадстаўлення ў свяце. Складанне сцэнарна-рэжысёрскага плана прадстаўлення.

Тэма 38. Тэатралізаванае прадстаўленне як сцэнічная форма ўвасаблення абраду

Абрад як відовішчная частка свята. Мантаж сцэнічнага абрадавага дзеяння на аснове рытуалу. Стылізацыя традыцыйнага абраду. Паняцці «рэстаўрацыя», «рэканструкцыя», «трансфармацыя». Рэжысёрскі аналіз сцэнічнай формы абраду. Асаблівасці творчага вырашэння і арганізацыі абрадавага прадстаўлення ў сцэнічных умовах. Мастацкі вобраз абрадавага прадстаўлення ў мастацка-дэкаратыўным, музычным і пластычным

увасабленнях. Прасторавае вырашэнне абраду ў сцэнічных умовах. Распрацоўка сістэмы вобразаў тэатралізаванага абраду. Пераклад масава-гульнявога традыцыйнага абрадавага дзейства ў сцэнічную мастацка-відовішчную форму. Праблема актывізацыі глядачоў і элементы імправізацыі пры сцэнічным увасабленні абраду.

*Тэма 39. Тэатралізаванае прадстаўленне
на аснове падрыхтаваных нумароў*

Рэжысёрская задума і літаратурна-рэжысёрская распрацоўка тэатралізаванага прадстаўлення на аснове разнажанравых нумароў. Структура, сцэнарна-рэжысёрскі ход, архітэктоніка і жанр тэатралізаванага прадстаўлення. Вызначэнне звышзадачы, скразнога дзеяння, рэжысёрскіх эпизодаў, а таксама мастацкага вобраза тэатралізаванага прадстаўлення ў мастацка-дэкаратыўным, музычным і пластычным вырашэннях. Методыка пастаноўкі масавых сцэн. Работа з мастаком, харэографам, музычным кіраўніком, творчымі калектывамі і асобнымі выканаўцамі. Застольныя, планіровачныя, мантажныя, зводныя і генеральная рэпетыцыі.

Тэарэтычная распрацоўка тэатралізаванага прадстаўлення: складанне праграмы, агульнага сцэнарнага плана, літаратурнага сцэнарыя, правядзенне рэжысёрскага і тэхналагічнага аналізу сцэнарыя, выяўленне рэжысёрскай эксплікацыі (бачання) увасабляемага дзейства, стварэнне арганізацыйна-вытворчага плана па творчым, матэрыяльна-тэхнічным, арганізацыйным і фінансавым увасабленні; пастаноўка тэатралізаванага прадстаўлення (дапрацоўка ці перапрацоўка нумароў у адпаведнасці з агульнай задумай прадстаўлення); стварэнне новых нумароў, неабходных для ўвасаблення рэжысёрскай задумы; складанне музычнай, светлавой і пластычнай партытур; запіс фанаграм; выраб элементаў мастацка-дэкаратыўнага афармлення, падрыхтоўка сцэнічных касцюмаў, рэквізіту і бутафорыі; арганізацыя і правядзенне рэпетыцыйнага працэсу; паказ прадстаўлення перад глядачамі.

Раздзел V. Рэжысура масавых свят

Тэма 40. Новыя напрамкі сучаснай святочнай культуры Беларусі

Сучаснае свята як комплекс абрадава-рытуальных, мастацка-відовішчных, масава-гульнявых, фальклорных, спартыўных і культурна-бытавых дзействаў. Месца і роля свята ў сучаснай святочнай культуры Беларусі. Тыпалогія сучасных свят. Жанравыя прыкметы народнага свята. Сучаснае тэатралізаванае свята як сінтэз розных тыпаў народнай творчасці, аматарскага і прафесійнага мастацтва. Праблема стварэння спецыфічнага гульнявога комплексу кожнага канкрэтнага свята, захавання нематэрыяльных традыцый святкавання. Новаўтварэнні ў сучаснай святочнай культуры. Структура і вобразнае вырашэнне свят на аснове міфалагічных сюжэтаў, легенд, паданняў, казак. Тэрытарыяльныя адметныя асаблівасці свят.

Тэма 41. Рэжысура свят і фестываляў, асаблівасці рэжысуры свята горада і вёскі

Святы і фестывалі і іх месца ў сучаснай святочнай культуры беларусаў. Тыпалогія фестываляў. Агульныя рысы структуры свят і фестываляў. Адметныя асаблівасці сімволікі свят. Этапы падрыхтоўкі свята. Практычнае ўвасабленне задумы. Арганізацыя рэпетыцыйнага працэсу.

Гісторыя і тэндэнцыі развіцця свят гарадоў і вёсак у сучаснай Беларусі. Агульнаацэньвальныя рысы і тэрытарыяльныя асаблівасці структуры свята горада і вёскі. Калектыўнасць і імправізацыйнасць творчага працэсу. Сучасныя прыёмы актывізацыі ўдзельнікаў свята, творчыя знаходкі, пралікі і шляхі іх пераадолення. Праблема захавання і развіцця творчых і культурна-бытавых традыцый правядзення свята горада і вёскі. Этапы распрацоўкі свят горада, вёскі. Стварэнне і фарміраванне эпизодаў на аснове сабранага дакументальнага, факталагічнага і мастацкага матэрыялу. Мастацка-вобразнае вырашэнне і гульнявая спецыфіка свят і фестываляў.

Тэма 42. Методыка распрацоўкі рэжысёрскага праекта свята

Рэжысёрскі праект свята як праграма ініцыявання задумы, творчай распрацоўкі святочных дзействаў і вырашэння матэ-

рыяльна-тэхнічных, арганізацыйных і фінансавых аспектаў іх увасаблення. Творчая заяўка на правядзенне свята. Задума і яе кампаненты. Гісторыка-рэтраспектыўны аналіз свята. Сцэнарна-рэжысёрская распрацоўка свята. Рэжысёрскае ўвасабленне свята. Арганізацыйна-вытворчы план свята.

Тэарэтычная распрацоўка выбраных студэнтамі эпизодаў свята і аб'яднання іх у агульную мастацкую кампазіцыю – стварэнне папярэдняга варыянта тэатралізаванага свята і яго літаратурнай асновы; рэжысёрскі аналіз, рэжысёрская эксплікацыя і арганізацыйна-вытворчы план эпизоду свята. Практычнае ўвасабленне розных этапаў застольнага перыяду работы падчас распрацоўкі свята і планіровачных рэпетыцый.

Тэма 43. Пастаноўка свята

Удакладненне канчатковага варыянта рэжысёрскага праекта свята, здзяйсненне творчага і тэхналагічнага працэсаў пастаноўкі абрадава-рытуальных, відовішчных, тэатралізаваных і масава-гульнявых святочных дзействаў. Этапы работы: дэтальвая распрацоўка літаратурнага сцэнарыя кожнага фрагмента свята; работа з рэальнымі героямі выбранага і распрацаванага студэнтам эпизоду свята, арганізатарамі пазаабрадавага гульнявога дзеяння, творчымі калектывамі і асобнымі выканаўцамі; падрыхтоўка неабходных новых нумароў; кантроль усіх відаў работ, звязаных з мастацка-дэкаратыўным, музычным, матэрыяльна-тэхнічным, арганізацыйным і фінансавым забеспячэннем эпизоду свята; правядзенне планіровачных і мантажных рэпетыцый, рэжысёрскіх штабных гульняў (рэпетыцый пастановачнай групай усіх фрагментаў свята пад фанаграму), зводных рэпетыцый асобных святочных дзеянняў. Прагон эпизодаў свята і арганізацыя генеральнай рэпетыцыі на месцы іх увасаблення пад фанаграму. Правядзенне свята.

Тэма 44. Праблемы рэжысуры сучаснага свята

Даследчая дзейнасць і яе месца ў сістэме падрыхтоўкі рэжысёраў свят. Тэарэтычная работа студэнта па актуальных праблемах станаўлення і развіцця сучаснай святочнай культуры Беларусі, яе мэты і задачы. Навуковае кіраўніцтва і рэцэнзаванне тэарэтычнай работы. Формы кансультацыйнай работы навуковага кіраўніка. Методыка падрыхтоўкі тэарэтычнай работы: выбар тэмы і вызначэнне асноўных параметраў работы;

збор і апрацоўка літаратурнага матэрыялу; структура дыпломнага праекта (уводзіны, асноўная частка, заключэнне, бібліяграфія, дадаткі). Уступ і заключэнне складаюць аснову даклада, з якім студэнт выступае на навуковай канферэнцыі.

Аналіз відэазапісаў дыпломных свят выпускнікоў кафедры. Мастацкая вобразнасць увасобленага свята, выразнасць мізансцэнічнага вырашэння святочных дзеяў, прыёмы актывізацыі пасіўных удзельнікаў свята. Цікавыя творчыя знаходкі рэжысёра-пастаноўшчыка, творчыя і арганізацыйныя недахопы свята, канструктыўныя прапановы па вырашэнні выяўленых пралікаў. Распрацоўка і ўвасабленне свята ў закрытым памяшканні. Рэжысёрская канцэпцыя свята. Абгрунтаванне выбару свята (актуальнасць і сацыяльная значнасць тэмы, мэты і задачы пастаноўкі, месца і час правядзення). Састаўныя фрагменты (праграма) свята. Разгорнуты сцэнарны план дзеянняў на ўсіх святочных пляцоўках. Агульныя рысы мастацкага вобраза свята ў архітэктурным, мастацка-дэкаратыўным і музычным вырашэннях. Папярэдні план творчага і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння свята. Папярэдняя схема аргкамітэта. Папярэдні каштарыс свята. Сцэнарна-рэжысёрская распрацоўка свята. Збор дакументальнага і мастацкага матэрыялаў, якія адлюстроўваюць тэму ўвасабляемага свята. Стварэнне аўтарскага або кампілятыўнага літаратурнага сцэнарыя. Правядзенне аналітычнай рэжысёрскай работы па створаным сцэнарыі (ідэйна-тэматычны аналіз, кампазіцыйная пабудова, сцэнарна-рэжысёрскі ход, жанр). Рэжысёрская эксплікацыя свята. Вызначэнне накіраванасці свята (звышзадача, скразное дзеянне), рэжысёрскіх эпізодаў, сістэмы вобразаў. Планіроўка святочнага дзеяў (распрацоўка мізансцэн у графічным варыянце і праверка іх выразнасці на месцы дзеяння ў спалучэнні з архітэктурна-ландшафтным асяроддзем). Стварэнне мантажнага ліста рэжысёра. Рэжысёрскае ўвасабленне свята.

Работа з мастаком і музычным кіраўніком свята. Распрацоўка арганізацыйна-вытворчага плана свята. Арганізацыя рэпетыцыйнага працэсу. Кантроль усіх відаў работ, звязаных з правядзеннем свята.

*Тэма 45. Рэжысёрская распрацоўка масавага свята
на адкрытай прасторы*

Тэарэтычная распрацоўка масавага свята (па выбары студэнта).

1. *Творчая заяўка на правядзенне свята.* Вызначаюцца актуальнасць і сацыяльная значнасць падзеі; мэты і задачы пастаноўкі; навізна свята альбо пераемнасць у адлюстраванні адзначаемай падзеі; арганізацыі, зацікаўленыя ў правядзенні свята; месца правядзення свята; тэрмін правядзення свята; праграма свята; папярэдні каштарыс свята; схема аргкамітэта свята; рабочы план падрыхтоўкі свята.

2. *Задума і яе кампаненты.* Пачатковы этап нараджэння свята ў творчым адлюстраванні пастаноўшчыка здзяйсняецца па наступнай схеме: падзея, да якой прымеркавана свята; тэма; ідэя-звышзадача; адрас свята (узрост, сацыяльны статус людзей); месца правядзення свята і яго архітэктурна-ландшафтныя асаблівасці; форма ўвасаблення свята.

3. *Гісторыка-рэтраспектыўны аналіз свята.* Аналітычная частка рэжысёрскага праекта раскрывае розныя стадыяльныя пласты ў развіцці абранага свята. Вывучэнне гістарычных, архіўных ці фальклорных крыніц вызначае агульнанацыянальныя традыцыі, тэрытарыяльныя і мясцовыя асаблівасці правядзення абранага свята, сімваліку і семантыку абрадава-рытуальных і гульнявых дзействаў; раскрывае традыцыйныя формы стварэння перадсвяточнай і святочнай атмасферы, вызначае традыцыйны парадак правядзення абрадава-рытуальных і гульнявых дзействаў з фальклорна-этнаграфічных, літаратурных і мастацкіх крыніц, а таксама ў выніку апытання носьбітаў фальклору. Фіксаванне вусна-паэтычных, музычных, пластыка-харэаграфічных твораў, якія традыцыйна выкарыстоўваліся ў свяце мясцовасці (прыказкі, казкі, легенды, паданні, песні, танцы, карагоды, музыка, лічылкі, дражнілкі і г.д.). Аналіз мясцовага перыядычнага друку, публікацый мясцовых аўтараў і пошук сучасных абрадаў, рытуалаў, якія адлюстроўваюць тэматыку свята.

4. *Сцэнарна-рэжысёрская распрацоўка свята.* У літаратурна-інтэрпрэтатарскім раздзеле рэжысёрскага праекта свята раскрываюцца структура (праграма) свята; ідэйна-тэматычны аналіз; сцэнарны план свята ў кампазіцыйнай пабудове; сцэнарна-рэжысёрскі ход; эпізоды свята; мастацкі вобраз свята; змест літаратурнага сцэнарыя свята.

5. *Рэжысёрскае ўвасабленне свята.* Практычная дзейнасць з творчымі выканаўцамі па ўвасабленні разнастайных святочных дзействаў: работа з мастаком, музычным кіраўніком і гукарэжысёрам свята, рэжысёрамі і харэографамі кожнага эпизоду, пластыка-харэаграфічнае вырашэнне свята, работа з творчымі калектывамі і асобнымі выканаўцамі ў рэпетыцыйным працэсе.

6. *Арганізацыйна-вытворчы план свята.* Схема аргкамітэта, палажэнне аб правядзенні свята і рабочы план яго падрыхтоўкі; арганізацыйна-вытворчы аналіз сцэнарыя; формы арганізацыі перадсвяточнай, святочнай і постсвяточнай атмасферы; гукавое афармленне і прызавы фонд свята; спосабы арганізацыі прыёму гасцей; задачы і графікі работы дапаможных службаў; каштарыс свята.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУИМ

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

Глан, Б.Н. Праздник всегда с нами / Б.Н. Глан. – М. : Союз театральных деятелей РСФСР, 1988. – 189 с.

Гуд, П.А. Ад Каляд да Пакроваў / П.А. Гуд ; [рэд.-склад. Л.І. Жук]. – Мінск : Красіка-Прынт, 2000. – 223 с. – (Беларусь святочная).

Гуд, П.А. Беларускі кірмаш / П.А. Гуд, Н.І. Гуд. – Мінск : Палымя, 1996. – 268 с.

Гуд, П.А. Тэхналогія стварэння свята : вучэб. дапам. / П.А. Гуд. – 2-е выд., стэрэатып. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2008. – 224 с.

Гульні, забавы, ігрышчы / Нац. акадэмія навук Рэспублікі Беларусь, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К.Крапівы ; [уклад., камент. і ўступны артыкул «Беларускія народныя гульні» А.Ю. Лозкі]. – 3-е выд. – Мінск : Беларус. навука, 2003. – 530 с.

Камінскі А.Я. Зімовыя святы / А.Я. Камінскі. – Мінск : Чатыры чвэрці, 2009. – 140 с.

Камінскі, А.Я. Рэжысура традыцыйнага абраду : вучэб.-метад. дапам. / А.Я. Камінскі. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2009. – 112 с.

Марков, О.И. Сценарно-режиссерские основы художественно-педагогической деятельности клуба : учеб. пособие для студентов институтов культуры / О.И. Марков. – М. : Просвещение, 1988. – 158 с.

Маршак, М.И. Кто придумал вечер? Заметки о клубном творчестве / М.И. Маршак. – М. : Сов. Россия, 1988. – 112 с.

Массовые праздники и зрелища : [сборник] / сост. Б.Н. Глан. – М. : Искусство, 1961. – 327 с.

Мочалов, Ю. Композиция сценического пространства. Поэтика мизансцены : [учеб. пособие для учеб. заведений культуры] / Ю. Мочалов. – М. : Просвещение, 1981. – 238 с.

Театрализованное представление в массовом празднике-юбилее города : метод. пособие / Минский институт культуры ; авт.-сост. Ю.М. Черняк. – Минск, 1989. – 32 с.

Туманов, И.М. Режиссура массового праздника и театрализованного концерта : учеб. пособие для институтов культуры / И.М. Туманов. – М. : Просвещение, 1976. – 86 с.

Черняк, Ю.М. Режиссура праздников и зрелищ : учеб. пособие для студентов / Ю.М. Черняк. – Минск : ТетраСистемс, 2004. – 223 с.

Чечетин, А.И. Искусство театрализованных представлений / А.И. Чечетин. – М. : Сов. Россия, 1988. – 136 с.

Шароев, И.Г. Режиссура эстрады и массовых представлений : учебник для студентов высш. театр. учеб. заведений / И.Г. Шароев. – М. : Просвещение, 1986. – 461 с.

Шубина, И.Б. Драматургия и режиссура зрелища : Игра, сопровождающая жизнь : учеб.-метод. пособие / И.Б. Шубина. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2006. – 288 с.

Дадатковая

Беларускія народныя гульні і забавы / Рэсп. навук.-метаад. цэнтр культуры ; [уклад. К.Л. Лабачэўская]. – Мінск, 1990. – 31 с.

Генкин, Д.М. Массовые театрализованные праздники и представления : учеб.-метод. пособие / Д. М. Генкин ; Всесоюзный науч.-метод. центр нар. творчества и культпросвет. работы. – М., 1985. – 87 с.

Гуд, П.А. Мастацтва феерверкаў : (вогненна-светлавая дзеі народаў свету) / П.А. Гуд. – Мінск : Мэджик Бук, 2007. – 99 с.

Создание концертного номера на основе гротесковых форм : метод. указания для студентов специализации «режиссер массовых праздников» / Минский институт культуры ; сост. Н.А. Мицкевич. – Минск, 1989. – 18 с.

Фядотаў, А.Г. Элементы паратэатральнай культуры беларускай шляхты ў сучасных гарадскіх святах / А.Г. Фядотаў // *Музычнае і тэатральнае мастацтва: праблемы выкладання*. – 2008. – № 2. – С. 48–51.

Шамиур, В.В. Празднества революции : организация и оформление советских массовых торжеств в Белоруссии / В.В. Шамиур. – Минск : Наука и техника, 1989. – 157 с.

Шароев, И.Г. Многоликая эстрада : за кулисами кремлевских концертов / И.Г. Шароев. – М. : Вагриус, 1995. – 412 с.

Шубина, И.Б. Организация досуга и шоу-программ. Творческая лаборатория сценариста / И.Б. Шубина. – Изд. 2-е. – Ростов-на Дону : Феникс, 2004. – 351 с.

Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці

На аснове выкладання дысцыпліны «Рэжысура свят» на працягу шматгадовай вучэбнай дзейнасці склалася шкала ацэнкі ведаў, уменняў і навыкаў студэнта.

10 балаў – надзвычайна выдатна – студэнт усебакова засвоіў тэарэтычны і практычны матэрыял праграмы, валодае вялікай працаздольнасцю і надзвычайна багатымі прыроднымі данымі для авалодання рэжысёрскай спецыяльнасцю; яго творчыя інтэрпрэтацыі ўтрымліваюць арыгінальныя ідэі і парадаксальныя мастацкія вырашэнні, яны грунтоўныя па змесце і сучасныя па форме; інтуітыўнае разуменне чалавечай псіхалогіі і прыроды творчай працы, узбагачанае ведамі і працаздольнасцю, дапамагаюць ператварыць рэпетыцыйны працэс у сапраўдную творчую дзею, а творчы паказ – у святочную ўрачыстасць. Студэнт мае ўстойлівае жаданне бесперапынна ўзбагачаць сябе новымі ведамі, пачуццямі, жыццёвымі назіраннямі, ён з цікавасцю і з выключным творчым вынікам удзельнічае ў творчых паказах курса, факультэта і ўніверсітэта.

9 балаў – выдатна – студэнт мае ўсебаковыя і сістэматызаваныя веды; выканаў усе прадугледжаныя праграмай практычныя заданні; здольны ў поўнай меры праявіць творчую ініцыятыву, дасягнуў высокай ступені разумення суадносін рэжысёрскай свабоды і народнай традыцыі пры ўвасабленні розных форм народнай святочнай культуры; яго творчыя працы адрозніваюць добры мастацкі густ і вобразнае бачанне; пастаянна займаецца самавыхаваннем. Студэнт актыўна ўдзельнічае ў рэжысёрскай і выканальніцкай рабоце курса і ўніверсітэта.

8 балаў – амаль выдатна – студэнт добра засвоіў матэрыял праграмы і выканаў прадугледжаныя ёй заданні; веды яго сістэматызаваныя і ўстойлівыя; валодае навыкамі пабудовы мэтанакіраванага сцэнічнага дзеяння; добра ведае асновы роднасных творчых прафесій (літаратуры, музыкі, жывапісу, архітэктуры) і ўмее выкарыстоўваць гэтыя веды для стварэння вобразнай структуры відовішча; упэўнены і вынаходлівы ў арганізацыі творчага працэсу; здольны да самастойнай актыўнай працы па фарміраванні рэжысёрскіх навыкаў і пераадолення недахопаў.

7 балаў – вельмі добра – студэнт праявіў дастаткова поўнае веданне вучэбнага і дадатковага матэрыялу, выканаў усе заданні, рэкамендаваныя праграмай навучання, і прадэманстраваў сістэматызаваныя веды; актыўна працаваў на занятках; яго творчую работу характарызуюць веданне асноў рэжысёрскага майстэрства і самастойнасць мыслення; добра валодае навыкамі арганізацыі творчага працэсу; актыўна працуе ў паказах і канцэртах; імкнецца прымаць удзел у буйнамаштабных святочных урачыстасцях за межамі ўніверсітэта з мэтай практычнай апрабачыі вучэбных навыкаў.

6 балаў – добра – студэнт дастаткова поўна ведае матэрыял праграмы, актыўна працуе над выкананнем вучэбна-творчых заданняў; прымае

ўдзел у практычных занятках і паказах курса, а таксама ў выступленнях ва ўніверсітэце і за яго межамі; творчую работу характарызуе імкненне да самастойнага асэнсавання і вырашэння ўзятых у пастаноўцы жыццёвых праблем; у дастатковай меры валодае навыкамі самастойнай арганізацыі і правядзення рэпетыцыйнага працэсу; рэгулярна займаецца самавыхаваннем і пашырэннем свайго творчага светапогляду.

5 балаў – амаль добра – студэнт выявіў веданне асноўнага і дадатковага матэрыялу ў аб'ёме, неабходным для далейшага навучання і працы па абранай спецыяльнасці; добрасумленна і сістэматычна ўдзельнічае ў паўсядзённай творчай рабоце групы; засвоіў навыкі, якія дазваляюць ажыццяўляць інтэрпрэтацыю ўвасабляемага твора ў межах аўтарскай задумы ці існуючай традыцыі, але недахоп творчай смеласці і пачуцця сучаснасці перашкаджае ў стварэнні арыгінальнага і актуальнага відовішча; валодае навыкамі арганізацыі і самастойнага правядзення творчага працэсу, дзе дысцыплінаванасць і працаздольнасць дамінуюць над арыгінальнасцю задумы і парадаксальнасцю творчага мыслення; згодна з заўвагамі выкладчыка працуе над фарміраваннем сваёй творчай асобы і набыццём неабходных прафесійных якасцей; недастаткова сфарміраваная творчая і грамадзянская пазіцыя перашкаджае студэнту ў пошуку нетрадыцыйных рашэнняў і арыгінальных задум.

4 балы – дастаткова здавальняюча – студэнт ведае асноўны вучэбны матэрыял, засвоіў літаратуру, рэкамендаваную праграмай, але працэс спасціжэння прафесійнага майстэрства ў яго характарызуецца нестабільнасцю, перыяды актыўнай працы змяняюцца творчай пасіўнасцю; студэнт не набыў устойлівага навыку мэтанакіраванай паўсядзённай работы; пры наяўнасці цікавай, творчай задумы рэпетыцыйны працэс ідзе неарганізавана, а яго творчы вынік атрымліваецца нязначны; студэнт не засвоіў навыкаў калектыўнай работы, яго перыядычная пасіўнасць дрэнна адбіваецца на творчай працы групы; малаініцыятыўны, эпізадычна прымае ўдзел у выступленнях курса, кафедры, універсітэта.

3 балы – здавальняюча – студэнт знаёмы са зместам асноўнага вучэбнага матэрыялу па праграме, але мае складанасці з практычным выкарыстаннем набытых ведаў; творчыя працы яго ўтрымліваюцца ў межах хрэстаматычных паняццяў, што не дазваляе ў поўным аб'ёме раскрыць сваю творчую індывідуальнасць; не праявіў актыўнасці ў выкананні практычных заняткаў па дадзеным курсе; не ў поўнай меры авалодаў навыкамі інтэрпрэтатара абранага матэрыялу і арганізатара творчага працэсу; не праяўляе належнай ініцыятывы ў пастановачнай рабоце; дапускае памылкі ў рэпетыцыйным працэсе і ў паказах вучэбных работ; недастатковую ўвагу надае самавыхаванню і фарміраванню ў сабе неабходных рэжысёрскіх здольнасцей. Разам з тым мае імкненне да ліквідацыі памылак у працэсе авалодання прафесіяй.

2 балы – амаль здавальняюча – веды і практычныя навыкі студэнта маюць значныя прабелы; ён не авалодаў навыкамі стварэння рэжысёрскай задумы відовішча, вызначэння яго асноўных кампанентаў; не

валодае здольнасцю вобразнага бачання відовішча ў музычным, архітэктурна-дэкаратыўным і пластычным вырашэннях; не адпрацаваў асноўныя практычныя заняткі па дадзеным курсе; не засвоіў методыкі арганізацыі творчага (рэпетыцыйнага) працэсу, не авалодаў сродкамі ўзбуджэння і ўтрымання цікавасці выканаўцаў да рэпетыцыйнай работы; у працэсе навучання не набыў якасцей будучага творчага лідара (волі, мэтанакіраванасці, творчай дысцыпліны, мастацкага густу, пастаяннага імкнення да самаўдасканалення); не ў стане пераадолець індывідуальныя (творчыя і чалавечыя) недахопы ў адпаведнасці з патрабаваннямі рэжысёрскай прафесіі.

1 бал – недавальняюча – праграма па дысцыпліне студэнтам поўнасцю не выканана; адсутнічае творчы вынік (паказ). Без права пераздачы.

Рэкамендаваныя сродкі дыягностыкі вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Метады вуснай дыягностыкі (апытанне, дыскусіі, дыспуты па ведах, атрыманых на занятках, аналіз задумы прагледжаных творчых работ).

Метады практычнай дыягностыкі (складанне і правядзенне заняткаў, удзел у агульнай справе рэпетыцыйнага працэсу гульнявой праграмы, абраду, эстрадных нумароў, тэатралізаванага прадстаўлення, свята; выкананне вучэбна-творчых заданняў выкладчыка).

Метады графічнай дыягностыкі (пісьмовая работа, рэферат, дзе змяшчаюцца рэжысёрская эксплікацыя, сцэнарны план, літаратурны сцэнарый, мізансцэнаванне дзействаў; стварэнне мультымедычнай прэзентацыі па выбранай тэме).

Інтэрактыўныя метады дыягностыкі (творчы паказ, ролевыя гульні, сітуацыйныя задачы, выступленне на ўніверсітэцкіх, гарадскіх і рэспубліканскіх сцэнічных пляцоўках з падрыхтаванымі гульнявымі праграмамі, абрадам, эстраднымі нумарамі, тэатралізаваным прадстаўленнем, святам).

Вучэбнае выданне

РЭЖЫСУРА СВЯТ

*Тыпавая вучэбная праграма
для ўстаноў вышэйшай адукацыі
на спецыяльнасці 1-17 01 05 Рэжысура свят (на напрамках),
напрамку спецыяльнасці 1-17 01 05-01 Рэжысура свят (народныя)*

Карэктар В. Б. Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар Л. М. Мельнік

Падпісана ў друк 2013. Фармат 60x84¹/₁₆.
Папера пісчая № 2. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 1,69. Ул.-выд. арк. 1,27. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
УА «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».
ЛІ № 02330/0003939 ад 19.05.2011.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ